

ทักษะสีเขียวกับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก Green Skills with the Preparation of Early Childhood for Global Citizenship

วรพล อัสวจินดานนท์,^{1*} กมลวรรณ อังศรีสุรพร² และพนิตา ขอบท่ากิจ²
Vorapon Asawajindanon,^{1*} Kamolwan Angsrisuraporn² and Panita Chobtamkit²

Received 4 February 2026, Revised 23 February 2026, Accepted 25 February 2026

ABSTRACT

This academic article aims to analyze the concept of Green Skills in preparing early childhood learners for global citizenship. It focuses on Green Skills that are developmentally appropriate and aligned with the nature of young children's learning. Such learning provides opportunities for children to interact with real environments and promotes experiential learning, which supports holistic development in physical, cognitive, emotional, and social domains, as well as environmental awareness. The integration of Green Skills with global citizenship education in early childhood encompasses holistic thinking, problem-solving abilities, collaboration, responsibility for natural resources, and decision-making that considers environmental, social, and ethical sustainability. Furthermore, Green Skills serve as a crucial mechanism for fostering global citizenship among young children by promoting understanding of diversity, peaceful coexistence, and active participation in everyday life-related activities. This article highlights that Green Skills constitute a significant approach to supporting the preparation of early childhood learners for Global Citizenship in a sustainable and developmentally appropriate manner.

Keywords: Green Skills, Early childhood, Global Citizenship

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์แนวคิดของทักษะสีเขียวกับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมุ่งเน้นทักษะสีเขียวที่สอดคล้องกับพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การเรียนรู้ดังกล่าวเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจริง ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง อันเอื้อต่อการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การบูรณาการการเรียนรู้ทักษะสีเขียวกับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ครอบคลุมทั้งทักษะการคิดอย่างเป็นองค์รวม การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และการตัดสินใจที่คำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และจริยธรรม นอกจากนี้ ทักษะสีเขียว ยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลกผ่านการเรียนรู้ความหลากหลาย การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน บทความนี้สะท้อนให้เห็นว่าทักษะสีเขียว เป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการเตรียมเด็กสู่ความเป็นพลเมืองโลก

^{1*} สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Chandrakasem Rajabhat University, Chantharakasem, Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand.

² สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Chandrakasem Rajabhat University, Chantharakasem, Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand.

* Corresponding author: Tel. 06-2790-0990, E-mail address: 6511200989@chandra.ac.th

คำสำคัญ: ทักษะสีเขียว เด็กปฐมวัย ความเป็นพลเมืองโลก

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับความท้าทายร่วมกันทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การใช้ทรัพยากรอย่างไม่ยั่งยืน และความซับซ้อนของความเชื่อมโยงระดับโลก ความท้าทายเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต ทำให้การพัฒนาคนยุคใหม่ต้องมุ่งเน้นเพียงความรู้หรือทักษะทางวิชาการเท่านั้น หากแต่ต้องให้ความสำคัญกับการปลูกฝังทักษะ ค่านิยม และทัศนคติที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างรับผิดชอบต่อส่วนรวมและโลกโดยรวม แนวคิดเรื่อง ทักษะสีเขียว (Green Skills) กลไกสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นฐานรากของการเตรียมมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล (Kwauk, & Casey, 2022) ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และค่านิยมที่ส่งเสริมการดำรงชีวิต การทำงาน และการตัดสินใจโดยคำนึงถึงมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจอย่างบูรณาการ (Wegenberger, 2025; Bernard & Asir, 2025) ครอบคลุมถึงทักษะด้านความคิด บุคลิกภาพ และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การคิดอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหา การปรับตัว และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (Chang & Mann, 2024) ทักษะสีเขียว (Green Skills) เป็นรากฐานของทักษะชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบผ่านการศึกษาในทุกช่วงวัย ในขณะเดียวกัน แนวคิดความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เน้นการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และค่านิยมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในโลกที่มีความหลากหลายและเชื่อมโยงถึงกัน โดยให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในระดับโลก (UNESCO, 2023) ทักษะสีเขียว (Green Skills) และความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) มีจุดร่วมสำคัญ คือ การมุ่งพัฒนามนุษย์ให้ตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างตนเอง ผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม และสามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อโลกในระยะยาว การเตรียมเด็กสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) จึงไม่อาจแยกออกจากการพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) ได้ โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นวัยแห่งการวางรากฐานด้านทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรม การปลูกฝังทักษะสีเขียว (Green Skills) ตั้งแต่วัยเด็กผ่านประสบการณ์ใกล้ตัว การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและผู้อื่นอย่างเกื้อกูล จะช่วยให้เด็กพัฒนาเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อันเป็นหัวใจของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในอนาคต

บทความนี้นำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับดังนี้ ส่วนแรกอธิบายความหมาย แนวคิด ความสำคัญ และทักษะที่สำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills) ส่วนที่สองอธิบายบทบาทของทักษะสีเขียว (Green Skills) ต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย และบทบาทของครูปฐมวัยในการจัดกิจกรรมทักษะสีเขียว (Green Skills) กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่วนที่สามอธิบายแนวคิด ความหมาย ความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ส่วนที่สี่วิเคราะห์การเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) และทักษะที่สำคัญของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) จากนั้นนำเสนอบทบาทของครูในการพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) และทักษะสีเขียว (Green Skills) กับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ส่วนสุดท้ายเสนอองค์ประกอบสำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills) กับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

ความหมายของทักษะสีเขียว (Green Skills)

ทักษะสีเขียว (Green Skills) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และค่านิยมที่ส่งเสริมในการดำรงชีวิตประจำวัน และการตัดสินใจโดยตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ (Kwauk, & Casey, 2022) ครอบคลุมทั้งความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่จำเป็นในการทำงาน ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ผ่านการศึกษา การฝึกอบรม ประสบการณ์จริง และทักษะด้านบุคลิกภาพ ความคิด การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการปรับตัว ที่ช่วยให้บุคคลสามารถมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมความเสมอภาคในด้านสิ่งแวดล้อม (Wegenberger, 2025) เป็นทักษะและองค์ความรู้เฉพาะที่จำเป็นต่อ

เศรษฐกิจสีเขียวและการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งหมด เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบันโดยไม่กระทบคนรุ่นหลัง โดยมิได้จำกัดอยู่เฉพาะบริบทของการทำงานหรืออาชีพเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Bernard & Asir, 2025; Chang & Mann, 2024) เป็นรากฐานสำคัญของทักษะชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบผ่านการศึกษาในทุกระดับ เพื่อรองรับการปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมให้เติบโตอย่างสมดุล โดยคำนึงถึงมิติเศรษฐกิจ (สร้างงาน การลงทุนสีเขียว) สังคม (ลดความเหลื่อมล้ำ คุณภาพชีวิตดีขึ้น สันติภาพ) และสิ่งแวดล้อม (พลังงานสะอาด อนุรักษ์ทรัพยากร)

ทักษะสีเขียว (Green Skills) ในบริบทของประเทศไทยไม่ควรถูกจำกัดเพียงทักษะเพื่อการทำงานในอุตสาหกรรมสีเขียวเท่านั้น แต่ควรเป็น “ทักษะชีวิตของคนไทยยุคใหม่” ที่เชื่อมโยงการใช้ชีวิตประจำวันกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ควรพัฒนาอย่างเป็นระบบผ่านการศึกษาในทุกระดับ โดยเริ่มจากการปลูกฝังทักษะสีเขียว (Green Skills) ตั้งแต่วัยเด็กในรูปแบบของทักษะชีวิต เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การคิดอย่างรอบด้านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ก่อนต่อยอดสู่ทักษะวิชาชีพสีเขียวในอนาคต จึงมองว่าทักษะสีเขียว (Green Skills) ในบริบทของประเทศไทย ควรเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ค่านิยม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยสู่ความยั่งยืนอย่างสมดุลในระยะยาว

แนวคิดทักษะสีเขียว (Green Skills)

แนวคิดทักษะสีเขียว (Green Skills) มีรากฐานมาจากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) คือ การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบัน โดยไม่กระทบต่อคนรุ่นหลัง มุ่งสร้างสมดุลระหว่าง 3 เสาหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม เน้นการพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ เจตคติที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต และการมีส่วนร่วมในการรับมือกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 (Kwauk, & Casey, 2022) ได้พัฒนารอบทักษะสีเขียว (Green Skills) เพื่อส่งเสริมการร่วมมือกันทั่วโลก เพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การดำเนินการเพื่อให้ทุกคนในสังคมได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน สร้างความตระหนักรู้ และแนวคิดที่เชื่อมโยงวิกฤตสภาพภูมิอากาศเข้ากับความยุติธรรมทางสังคม สิทธิมนุษยชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาได้ตลอดชีวิต และควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก ผ่านระบบการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการมีส่วนร่วมของสังคม (Bernard & Asir, 2025; Chang & Mann, 2024) แนวคิดทักษะสีเขียว (Green Skills) ควรถูกบูรณาการเข้ากับทักษะชีวิต และการแนะแนวการเรียนรู้ อาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน (Wegenberger, 2025) ทักษะสีเขียว (Green Skills) เป็นทักษะและองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการสร้างระบบเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจสู่ความยั่งยืนของประเทศ (Kaushiva, 2025)

ความสำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills)

ทักษะสีเขียว (Green Skills) มีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนสังคมสู่ความยั่งยืน ตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน ไปจนถึงระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม เนื่องจากเป็นทักษะที่ช่วยหล่อหลอมพฤติกรรม ค่านิยม และวิถีการดำรงชีวิตที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่วนรวมในระยะยาว (Kwauk, & Casey, 2022) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Bernard & Asir, 2025) ความสำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills) ช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบัน (Montanari, 2023) ให้ความสำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills) กับสมรรถนะด้านความยั่งยืน เป็นความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เน้นการคิดอย่างเป็นระบบ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และการลงมือปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Kaushiva, 2025) การพัฒนาทักษะสีเขียว

(Green Skills) จึงเป็นฐานรากสำคัญของการขับเคลื่อนการพัฒนาสู่เศรษฐกิจสีเขียว และการพัฒนาที่ยั่งยืน (Chang & Mann, 2024) ควรเริ่มส่งเสริมทักษะ (Green Skills) ตั้งแต่ระบบการศึกษาเพื่อสร้างรากฐานการเรียนรู้ วิถีชีวิต และการเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบัน โดยไม่ทำลายทรัพยากรหรือโอกาสของคนรุ่นอนาคต โดยเน้น 3 มิติหลัก คือ สิ่งแวดล้อม (ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบ) สังคม (มีความเท่าเทียม ยุติธรรม เคารพสิทธิมนุษยชน) และเศรษฐกิจ (เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ โปร่งใส) ในระยะยาว

ในการพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) มีความสำคัญในบริบทของไทยอย่างยิ่ง เนื่องจากประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาฝุ่นละออง และข้อจำกัดด้านทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมทักษะสีเขียว (Green Skills) จึงเป็นกลไกสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้เด็กปฐมวัยสามารถปรับตัวและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ผ่านการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับการบูรณาการทักษะสีเขียว (Green Skills) เข้ากับบริบทการศึกษาและการใช้ชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัยได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) ที่ยั่งยืนในระยะยาว (สุรศักดิ์ แซ่ลิ้ม, 2566; Association for the Development of Environmental Quality, n.d.)

ตารางที่ 1 ทักษะที่สำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills)

การสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่สำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills) พบว่าประเด็นสำคัญมุ่งเน้นไปที่ทักษะสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวันเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ผู้ศึกษาได้นำประเด็นดังกล่าวมาสังเคราะห์เป็นตารางจำแนกตามทักษะที่สำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills)

ทักษะที่สำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills)	(Kwauk, & Casey, 2022)	(Montanari, 2023)	(Wegenberger, 2025)	(Bernard & Asir, 2025)	(Chang & Mann, 2024)	(Kaushiva, 2025)	(สุรศักดิ์ แซ่ลิ้ม, 2566)	(Asia-Pacific Economic Cooperation, 2022)	(Association for the Development of Environmental Quality, n.d.)	ผู้ศึกษา
ทักษะความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ	✓	✓	✓		✓	✓		✓		✓
ทักษะการแก้ปัญหาเพื่อความยั่งยืน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	✓	✓		✓		✓	✓		✓	✓
ทักษะการมีส่วนร่วมทางสังคมและความเป็นพลเมือง	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓
ทักษะการเชื่อมโยงเศรษฐกิจสีเขียว	✓		✓		✓	✓		✓		

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปกรอบทักษะที่สำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills) ดังนี้

ทักษะสีเขียว (Green Skills) ในการศึกษาปฐมวัยเป็นเรื่องที่มีสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มิได้มุ่งเพียงการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ หากแต่ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานด้านทักษะชีวิต คุณค่า และทัศนคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในอนาคต โดยผู้ศึกษาสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะการแก้ปัญหาเพื่อความยั่งยืน ค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และทักษะการมีส่วนร่วมทางสังคมและความเป็นพลเมือง ส่วนทักษะการเชื่อมโยงเศรษฐกิจสีเขียว เป็นเนื้อหาที่สอดแทรก

อยู่ในทักษะต่าง ๆ ข้างต้นที่นำมาใช้ในการปฏิรูปเศรษฐกิจกับธรรมชาติเข้าด้วยกัน โดยที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและสังคมที่ยั่งยืน

1. ทักษะความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

ทักษะความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills) หมายถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม (Kwauk, & Casey, 2022; Montanari, 2023) ทักษะนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะด้านความยั่งยืนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการกับประสบการณ์จริง (Wegenberger, 2025; Kaushiva, 2025) จึงเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาแรงงานและเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (สุรศักดิ์ แซ่ลิ้ม, 2566; Association for the Development of Environmental Quality, n.d.) เน้นการพัฒนาเพื่อสร้างความตระหนักรู้และพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

2. ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ

ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ หมายถึง ความสามารถในการคิดที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ รวมถึงการเข้าใจความซับซ้อนของปัญหาที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม (Kwauk, & Casey, 2022; Montanari, 2023) การคิดอย่างเป็นระบบเป็นหัวใจของการพัฒนาสมรรถนะด้านความยั่งยืน เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างรอบด้านเกี่ยวกับประเด็นสิ่งแวดล้อม (Wegenberger, 2025; Kaushiva, 2025) มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจ และการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดผลจริง (Chang & Mann, 2024; Asia-Pacific Economic Cooperation, 2022) เน้นการคิดอย่างเป็นระบบ จะช่วยเตรียมความพร้อมด้านอาชีพและการพัฒนากำลังคนในบริบทของการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจที่ยั่งยืน

3. ทักษะการแก้ปัญหาเพื่อความยั่งยืน

ทักษะการแก้ปัญหาเพื่อความยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ออกแบบแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม กับการนำไปปฏิบัติจริง (Kwauk, & Casey, 2022; Montanari, 2023; Wegenberger, 2025) ต้องอาศัยการบูรณาการการคิดอย่างมีเหตุผล และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Bernard & Asir, 2025) เน้นการพัฒนาผ่านการเรียนรู้ทักษะชีวิต ขณะที่ (สุรศักดิ์ แซ่ลิ้ม, 2566; Association for the Development of Environmental Quality, n.d.) และให้ความสำคัญการเรียนรู้กิจกรรมและสถานการณ์จริงในชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ไขปัญหาความยั่งยืนในชีวิตประจำวัน

4. ค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ค่านิยมและทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อม ที่สะท้อนพฤติกรรมและการตัดสินใจของบุคคลในการใช้ทรัพยากรและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ (Kwauk, & Casey, 2022) ควรส่งเสริมค่านิยมและทัศนคติที่เอื้อต่อการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและสังคม (Montanari, 2023) การพัฒนาค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จะช่วยลดหลอหลอมพฤติกรรมที่ยั่งยืนในระยะยาว เช่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การทิ้งขยะ (Bernard & Asir, 2025; สุรศักดิ์ แซ่ลิ้ม, 2566) เน้นการพัฒนาความคิดผ่านการเรียนรู้ประสบการณ์จริง (Kaushiva, 2025; Association for the Development of Environmental Quality, n.d.) ค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการปัจจุบันโดยไม่ทำลายศักยภาพของคนในอนาคต

5. ทักษะการมีส่วนร่วมทางสังคมและความเป็นพลเมือง

ทักษะการมีส่วนร่วมทางสังคมและความเป็นพลเมือง หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมในชุมชน และการตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของสังคม (Kwauk, & Casey, 2022; Montanari, 2023; Bernard & Asir, 2025) จึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม (Chang & Mann, 2024; Asia-Pacific Economic Cooperation, 2022) ให้ที่ตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตนต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (สุร

ศักดิ์ แซ่ลี้ม, 2566; Association for the Development of Environmental Quality, n.d.) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสังคม ซึ่งเป็นการวางรากฐานให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโลกในอนาคต

จากกรอบทักษะของทักษะสีเขียว (Green Skills) ทั้ง 5 ด้าน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) ให้เด็กปฐมวัยเกิดความคิด เข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ การใช้ทรัพยากร และผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ อันนำไปสู่ความตระหนักรู้และการสร้างพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ครูสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในการส่งเสริมทักษะสีเขียว (Green Skills) ผ่านการออกแบบและจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง หรือสถานการณ์ใกล้เคียง การพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) จึงเป็นกลไกสำคัญในการหล่อหลอมพฤติกรรมให้เด็กปฐมวัยที่มีความรับผิดชอบต่อธรรมชาติและสังคมในระยะยาว

รูปภาพที่ 1 ทักษะที่สำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills)
ที่มา: วรพล อัครจินดานนท์ (2569)

บทบาทของทักษะสีเขียว (Green Skills) ต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ในบริบทของการศึกษาปฐมวัย บทบาทของทักษะสีเขียว (Green Skills) มิได้มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการหรือทักษะ เพียงอย่างเดียวแต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผ่านประสบการณ์ใกล้ตัวเด็กและการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนผ่านการรู้จักการดูแลรักษาธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การเคารพสิ่งมีชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเกื้อกูล ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม (Kwauk, & Casey, 2022) บทบาทของทักษะสีเขียว (Green Skills) เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถเริ่มพัฒนาได้ตั้งแต่เด็กปฐมวัย โดยเน้นการสร้างรากฐานด้านเจตคติและความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Montanari, 2023) การส่งเสริมพัฒนาบทบาทของทักษะสีเขียว (Green Skills) ในช่วงปฐมวัย โดยมุ่งเน้นที่การลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยให้เด็กเริ่มเรียนรู้ผ่านการคิดอย่างเป็นระบบ การเชื่อมโยงการกระทำของตนเองกับผลกระทบต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม (Wegenberger, 2025; Bernard & Asir, 2025) บทบาทของทักษะสีเขียว (Green Skills) จะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิต และความรับผิดชอบต่อสังคมของเด็กในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ (สุรศักดิ์ แซ่ลี้ม, 2566) บทบาทของทักษะสีเขียว (Green Skills) ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมชาติเป็นฐานและการดำเนินงานตามแนวคิด Green School คือ การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้และปฏิบัติจริง โดยบูรณาการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเข้ากับการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปลูกผัก รดน้ำต้นไม้ แยกขยะ ปิดไฟเมื่อไม่ใช้ หรือใช้วัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์ของเล่น เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมรักษ์โลกให้นักเรียน บุคลากร และชุมชน ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสีเขียวของเด็กอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกิจกรรมที่เน้นการสังเกต การ

สำรวจ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หากโรงเรียนสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เด็กจะค่อย ๆ ซึมซับจิตสำนึกรักษ์โลก และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน

ในบทบาทของทักษะสีเขียว (Green Skills) ต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย จึงไม่ใช่เพียงการสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการวางรากฐานด้านคุณค่า ความคิด พฤติกรรมที่ดีต่อธรรมชาติ และสังคมในระยะยาว โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างทัศนคติของเด็กปฐมวัย หากเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เช่น การดูแลต้นไม้ การแยกขยะ หรือการใช้ทรัพยากรอย่างอย่างรู้คุณค่า เด็กปฐมวัยจะค่อย ๆ ซึมซับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นธรรมชาติ โดยการพัฒนาบทบาทของทักษะสีเขียว (Green Skills) ในเด็กปฐมวัยควรเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้ธรรมชาติและบริบทสิ่งล้อมในโรงเรียนใกล้ตัวเป็นฐาน ครูควรออกแบบกิจกรรมที่让孩子ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและเหมาะสมกับวัย ทางโรงเรียนควรที่จะส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนเกี่ยวกับทักษะสีเขียว (Green Skills) อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะสีเขียว (Green Skills) เช่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและรอบชุมชน การแยกขยะของทิ้งลงถังขยะ เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กปฐมวัยมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมตั้งแต่วัยเด็ก

บทบาทของครูปฐมวัยในการจัดกิจกรรมทักษะสีเขียว (Green Skills) กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ครูปฐมวัยมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมทักษะสีเขียว (Green Skills) โดยผ่านการออกแบบและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยและบริบทของผู้เรียน ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการใช้ชีวิตประจำวัน (Kwauk, & Casey, 2022) การจัดกิจกรรมทักษะสีเขียว (Green Skills) จึงจำเป็นต้องอาศัยครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวก เป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรมและค่านิยมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยครูสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่านการจัดกิจกรรมทักษะสีเขียว (Green Skills) ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การดูแลพื้นที่สีเขียวในสถานศึกษา การคัดแยกขยะ การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และการเรียนรู้จากธรรมชาติรอบตัว ควบคู่กับการตั้งคำถามที่กระตุ้นกระบวนการคิดโดยใช้เหตุและผลมาวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Montanari, 2023; Wegenberger, 2025) ครูสามารถจัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) โดยไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนหรือเน้นเนื้อหาทางวิชาการ แต่ควรเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการ เช่น การปลูกต้นไม้ การดูแลแปลงผัก การแยกขยะ การประหยัดน้ำ-ไฟ การใช้วัสดุเหลือใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน หรือการเรียนรู้ผ่านนิทานและบทบาทสมมติที่สะท้อนการดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เด็กเข้าใจธรรมชาติ และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการดูแลสิ่งแวดล้อมในระยะยาว (Bernard & Asir, 2025) การวางรากฐานทักษะสีเขียว (Green Skills) จึงควรเริ่มจากการปลูกฝังทัศนคติและจิตสำนึก มากกว่าการมุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการ ครูควรบูรณาการแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไปในกิจกรรมประจำวันของห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับบริบทรอบครัวและชุมชน เพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติในชีวิตจริง หากดำเนินการอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ ทักษะสีเขียว (Green Skills) จะค่อย ๆ พัฒนาเป็นพฤติกรรมและคุณลักษณะพื้นฐานที่ติดตัวเด็กไปในระยะยาว

แนวคิดของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความตระหนักรู้ในความเชื่อมโยงของโลก เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม ยึดมั่นในสิทธิมนุษยชน และมีความรับผิดชอบต่อสังคมโลก (Mesquita, 2022; Salah, 2018) สิทธิของเด็กสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ควรเริ่มต้นจากการรับฟังเสียงของเด็ก และการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมโลก เมื่อพิจารณาในบริบทของประเทศไทยด้านการศึกษาและการพัฒนาเด็กสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) (UNESCO, 2023) ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและยั่งยืน และ (Barry, Farrell,

Mallon, & Daly , 2025) ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) สามารถพัฒนาได้ตั้งแต่เด็กปฐมวัยผ่านการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเรียนรู้เรื่อง ความแตกต่าง การอยู่ร่วมกัน และการดูแลผู้อื่น (Santamaría-Cárdaba, Gajardo-Espinoza, & Cáceres-Iglesias, 2024) ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นในการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจ การคิดเชิงจริยธรรม และการมีส่วนร่วมทางสังคม (Yang, 2025) การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ผ่านหนังสือภาพและการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ จะช่วยพัฒนาความตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หรือวิถีชีวิต การอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน

ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ไม่ได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงนโยบาย แต่เป็นกระบวนการพัฒนาทัศนคติและคุณค่าที่สามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่วัยปฐมวัย เด็กควรได้รับการปลูกฝังให้เข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เคารพความหลากหลาย และมีความรับผิดชอบต่อนักคนอื่น จุดเริ่มต้นสำคัญ คือ การรับฟังเสียงของเด็กและเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องใกล้ตัว เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เด็กไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ประเด็นระดับโลกที่ซับซ้อน แต่ควรเริ่มจากการเรียนรู้เรื่องความแตกต่าง การแบ่งปัน การช่วยเหลือ และการทำงานร่วมกัน ในบริบทของประเทศไทย การพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกควรเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เด็กเห็นว่าเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ไม่แยกขาดจากชีวิตประจำวัน การใช้หนังสือภาพ นิทาน และกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับวัย จะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับความหลากหลายได้อย่างเป็นธรรมชาติซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนทั้งในระดับประเทศและระดับโลก

ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และค่านิยมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกัน และการตัดสินใจของบุคคลในฐานะสมาชิกของสังคมโลกที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดย (UNESCO, 2023) องค์การยูเนสโกให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) คือ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในโลกที่มีความหลากหลาย โดยเน้นการเคารพสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา (สุรศักดิ์ แซ่ลิ้ม, 2565) ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) หมายถึง การตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของบุคคลในการพัฒนาสังคมโลกอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักความร่วมมือ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่ผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวิถีชีวิตอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยที่แต่ละกลุ่มยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้ แต่ก็ยอมรับและเคารพความแตกต่างของผู้อื่น (Barry *et al.*, 2025) ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) มิได้จำกัดอยู่แค่ที่ความรู้เกี่ยวกับประเด็นระดับโลกเท่านั้น แต่หมายถึงกระบวนการพัฒนาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่สะท้อนความเคารพผู้อื่น ความเข้าใจในความแตกต่าง และความตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสังคมโลก ซึ่งสามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการตั้งแต่วัยเด็ก (Santamaría-Cárdaba *et al.*, 2024; Suh & Jun, 2024) ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ยังหมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม การมีจิตสาธารณะ และความรับผิดชอบต่อสังคมโลกโดยรวม ซึ่งสะท้อนบทบาทของบุคคลในการมีส่วนร่วมสร้างสังคมที่เป็นธรรม สันติ และยั่งยืนในระยะยาว

สรุปความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) คือ การพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมโลก โดยตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนในฐานะสมาชิกของสังคมโลก เช่น การเคารพสิทธิมนุษยชน ยอมรับความหลากหลาย มีความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ บุคคลที่มีคุณลักษณะดังกล่าวย่อมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ และมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืนในอนาคต

ความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในเด็กปฐมวัย

ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีกระบวนการคิดของทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการดำรงชีวิตของเด็ก (Santamaría-Cárdaba *et al.*, 2024) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ตั้งแต่เด็กปฐมวัยช่วยพัฒนาความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม การยอมรับความแตกต่าง และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น อันเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมโลก (Mesquita, 2022) ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ยังส่งเสริมการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจ การคิดเชิงจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เด็กจะได้เรียนรู้การรับฟังความคิดเห็น การแก้ปัญหาาร่วมกัน และการตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตนต่อผู้อื่น (Salah, 2018) ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) มีความสำคัญตั้งแต่เด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนในการสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติภาพ การเคารพสิทธิมนุษยชน และการจัดการความขัดแย้งอย่างสันติ (UNESCO, 2023) ให้ความสำคัญกับความ เป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในเด็กปฐมวัย โดยเป็นกระบวนการสำคัญในการเตรียมมนุษย์ให้สามารถรับมือกับความท้าทายในระดับโลกอย่างสร้างสรรค์

การเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

การเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องคำนึงถึงพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก (UNESCO, 2023; Santamaría-Cárdaba *et al.*, 2024) การเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเรื่องใกล้ตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมโลก เริ่มจากสิ่งที่เด็ก ๆ เห็นหรือสัมผัสอยู่ทุกวัน จากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ก่อนขยายไปสู่สังคมในท้องถิ่นและประเทศ (Mokhele-Ramulumo & Gumbo, 2025) เตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ผ่านการเรียนรู้บริบทท้องถิ่นและภูมิปัญญาพื้นถิ่น เพื่อให้เด็กเข้าใจตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม ผ่านประสบการณ์ตรง การสังเกต และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน การเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพหากจำกัดอยู่เพียงกิจกรรมในห้องเรียน (Borg *et al.*, 2024) แต่ควรดำเนินการผ่านแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ซึ่งมองว่าการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ต้องอาศัยการบูรณาการทั้งหลักสูตร สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ วัฒนธรรมของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของครู ครอบครัว และชุมชน การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การสนทนา และการสะท้อนคิดที่เหมาะสมกับวัย เพื่อช่วยให้เด็กตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของสังคม (Barry *et al.*, 2025) สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเคารพผู้อื่น การยอมรับความแตกต่าง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยไม่จำเป็นต้องเน้นเนื้อหาทางวิชาการที่ซับซ้อน แต่ผ่านการเรียนรู้จากการ เล่น การเล่านิทาน และการทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่ช่วยพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมที่สะท้อนความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ทักษะที่สำคัญของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

ทักษะของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในเด็กปฐมวัย มี 5 ประการ ได้แก่ การสื่อสารและการรับฟัง พฤติกรรมและการเคารพความแตกต่าง การมีจิตสำนึกต่อสังคมโลก ความเห็นอกเห็นใจและการเข้าใจ ความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่สำคัญของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

1. การสื่อสารและการรับฟัง คือ การเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และแสดงออกอย่างเหมาะสมตามพัฒนาการของวัย ตั้งอยู่บนพื้นฐานสิทธิของเด็กและการศึกษาประชาธิปไตย (Santamaría-Cárdaba *et al.*, 2024) การส่งเสริมเสียงของเด็กช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

2. พหุวัฒนธรรมและการเคารพความแตกต่าง คือ การส่งเสริมความเข้าใจ การเคารพ และการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา เชื้อชาติ และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมโลก (สุรศักดิ์ แซ่ลิ้ม, 2565; UNESCO, 2023) ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่จะเคารพในความแตกต่างกันในสังคมที่มีความหลากหลาย (Yang, 2025) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสือภาพและสื่อวรรณกรรมที่สะท้อนพหุวัฒนธรรมสามารถช่วยเพิ่มความตระหนักรู้ด้านความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในเด็กปฐมวัย

3. การมีจิตสำนึกต่อสังคมโลก คือ การตระหนักรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก เข้าใจปัญหาประเด็นสังคมโลก สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และมีจิตสำนึกต่อปัญหาส่วนร่วม เช่น โลกร้อน สิ่งแวดล้อม ความยากจน และความเท่าเทียม โดยเน้นการลงมือทำเพื่อสร้างสังคมโลกที่ยั่งยืนและสันติสุข (Mokhele-Ramulumo & Gumbo, 2025; Borg *et al.*, 2024)

4. ความเห็นอกเห็นใจและการเข้าใจ คือ การเรียนรู้ที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การแบ่งปัน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในเด็กปฐมวัย (Barry *et al.*, 2025; UNESCO, 2023) ความเห็นอกเห็นใจในเด็กปฐมวัยสะท้อนผ่านพฤติกรรมทางสังคม เช่น การแบ่งปัน การช่วยเหลือ การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และการตอบสนองต่ออารมณ์ของผู้อื่นอย่างเหมาะสม ผ่านการปฏิสัมพันธ์ การเล่น และประสบการณ์การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในบริบทจริง

5. ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วม คือ การตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และการเปิดโอกาสให้ตนเองหรือผู้อื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ (UNESCO, 2023; Santamaría-Cárdaba *et al.*, 2024) ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วม เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เนื่องจากช่วยให้เด็กตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และผลกระทบของการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น สังคม และโลก โดยเน้นการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมกับวัย

ในมุมมองของผู้ศึกษา ทักษะของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในเด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน เริ่มต้นจากการที่เด็กปฐมวัยได้สื่อสาร และรับฟังความคิดเห็นของเด็กปฐมวัย พร้อมพัฒนาการเคารพความแตกต่าง เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ การมีจิตสำนึกต่อสังคมโลกยังช่วยกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยเกิดการคิด จิตสำนึกต่อพฤติกรรมของตนเองที่ได้ลงมือกระทำ ความเห็นอกเห็นใจและการเข้าใจผู้อื่น ยังช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข สุดท้าย ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของเด็กปฐมวัย จะเป็นหัวใจสำคัญที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเติบโตไปสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่มีคุณภาพจากการที่ได้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อสังคมโลกในอนาคตอย่าง

บทบาทของครูในการพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

ครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เนื่องจากเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้และเป็นแบบอย่างด้านค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย (Barry *et al.*, 2025) การพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในเด็กปฐมวัย จึงมีได้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาหลักสูตรเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับบทบาทของครูในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ และเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ การเล่น และการสะท้อนคิดในชีวิตประจำวัน ในมุมมองของ (UNESCO, 2023) ครูควรทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการพัฒนาค่านิยมพื้นฐานของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ได้แก่ การเคารพศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความยุติธรรมทางสังคม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ผ่านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเปิดกว้าง และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การยอมรับผู้อื่น และการอยู่ร่วมกันในสังคมตั้งแต่เด็กปฐมวัย (Mokhele-Ramulumo & Gumbo, 2025) เน้นครูควรมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยกับบริบทท้องถิ่นและโลกกว้าง ผ่านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Santamaría-Cárdaba *et al.*, 2024) ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจักษ์ญาณ การสื่อสาร และการ

มีส่วนร่วมของเด็กปฐมวัย ผ่านการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กตั้งคำถาม แสดงความเห็น และแลกเปลี่ยนมุมมองอย่างเหมาะสมกับวัย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่พัฒนาเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในอนาคต (Suh & Jun, 2024; Yang, 2025) ครูควรสะท้อนคิดและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความหลากหลายและการอยู่ร่วมกัน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) (Borg *et al.*, 2024) โดยบทบาทของครูไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน แต่ควรเชื่อมโยงกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ผ่านความร่วมมือกับโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วมของของสังคม ซึ่งช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ทักษะสีเขียว (Green Skills) กับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

ทักษะสีเขียว (Green Skills) กับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) จำเป็นต้องคำนึงถึงพัฒนาการตามวัยและบริบทการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของเด็ก (Barry *et al.*, 2025; Association for the Development of Environmental Quality, n.d.) ทักษะสีเขียว (Green Skills) กับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ไม่ควรถูกแยกจากกัน แต่ควรบูรณาการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย (UNESCO, 2023; Kaushiva, 2025) การพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) ตั้งแต่เด็กปฐมวัย เป็นรากฐานสำคัญของการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ควรเน้นประสบการณ์ตรงที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว (Bernard & Asir, 2025) การเรียนรู้ทักษะสีเขียว (Green Skills) ผ่านประสบการณ์ตรงและกิจกรรมใกล้ตัว เช่น การแยกขยะ การประหยัดน้ำ การปลูกพืช หรือการดูแลพื้นที่สีเขียวในโรงเรียน ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) (Asia-Pacific Economic Cooperation, 2022; Chang & Mann, 2024; Yang, 2025) การเลือกใช้สื่อ หนังสือภาพ และกิจกรรมที่สะท้อนประเด็นสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม สามารถพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) พร้อมกับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) โดยเด็กจะตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา หรือวิถีชีวิตในสังคมเดียวกัน โดยเน้นการยอมรับ เคารพ และส่งเสริมความแตกต่าง เพื่อสร้างสังคมที่ยุติธรรมและสันติสุข โดยมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเตรียมเด็กสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

การเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ด้วยทักษะสีเขียว (Green Skills) มีวิธีการดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและการปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัย เช่น การแยกขยะ ประหยัดน้ำ ปลูกพืช ดูแลพื้นที่สีเขียว เพื่อให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของตนกับสิ่งแวดล้อมและส่วนรวม
2. การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ให้เด็กลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการสอนเชิงบอกเล่า เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกและเป็นปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมและโลกอย่างเป็นธรรมชาติ
3. การเลือกใช้สื่อและหนังสือภาพที่สะท้อนความหลากหลายและประเด็นสิ่งแวดล้อม จะช่วยให้เด็กเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา และวิถีชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการยอมรับและเคารพผู้อื่น
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น ทำกิจกรรมร่วมกัน และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

องค์ประกอบสำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills) กับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

รูปภาพที่ 2 องค์ประกอบสำคัญของทักษะสีเขียว (Green Skills) กับการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

ที่มา: วรพล อัครจินดานนท์ (2569)

1. ความรู้และความตระหนัก (Global Awareness) คือ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก ควรถูกถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากธรรมชาติ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เพื่อให้เด็กตระหนักถึงการกระทำของตนส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) (Barry *et al.*, 2025; UNESCO, 2023)

2. ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking Skills) คือ ทักษะในการคิดให้เด็กปฐมวัยมองภาพแบบองค์รวม เพื่อสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม เพื่อให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ผ่านการตั้งคำถาม การสังเกต และการเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่สามารถคิดเข้าใจปัญหาที่ซับซ้อนและมีความหลากหลายของโลก (European Commission, 2022; Montanari, 2023)

3. ทักษะการแก้ปัญหาและการลงมือปฏิบัติ (Problem-Solving and Action Competence) คือ ทักษะสีเขียว (Green Skills) จึงไม่จำกัดอยู่เพียงความรู้ แต่รวมถึงความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น การประหยัดทรัพยากร การคัดแยกขยะ หรือการดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เด็กเป็นพลเมืองโลกที่พร้อมลงมือปฏิบัติและรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Bernard & Asir, 2025; Borg *et al.*, 2024)

4. ค่านิยม ทักษะชีวิต และจริยธรรม (Values, Attitudes, and Ethics) คือ หัวใจของทักษะสีเขียว (Green Skills) เป็นการปลูกฝังค่านิยมด้านความคิด ทักษะชีวิตเกี่ยวกับธรรมชาติ และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของความเป็นพลเมืองโลก ที่มุ่งสร้างสันติภาพและความอยู่ร่วมกันอย่างเคารพซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ในเด็กปฐมวัยจึงควรเน้นการเป็นแบบอย่าง การใช้ชีวิตร่วมกัน และทัศนคติที่สะท้อนคุณค่าทางจริยธรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน (Mesquita, 2022; Salah, 2018)

5. การมีส่วนร่วมทางสังคมและความเป็นพลเมืองโลก (Social Participation and Citizenship Skills) คือ การเรียนรู้บทบาทของตนในฐานะสมาชิกของชุมชนและสังคมโลก ผ่านการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กมีเสียงและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเล็ก ๆ ภายในห้องเรียน ช่วยเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ตั้งแต่เด็ก (Barry *et al.*, 2025; Mokhele-Ramulumo & Gumbo, 2025)

ในมุมมองของผู้ศึกษาทักษะสีเขียว (Green Skills) เป็นรากฐานสำคัญของการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เนื่องจากเป็นทักษะที่บูรณาการความรู้ ความสามารถ ค่านิยม และการลงมือปฏิบัติที่มุ่งเน้นความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และโลกเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม ที่ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) ในเด็กปฐมวัยไม่ควรมุ่งเพียงการถ่ายทอด

ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม แต่ควรเน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับผู้อื่น ธรรมชาติ และโลก ผ่านการคิดอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการลงมือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21

บทสรุป

การพัฒนาทักษะสีเขียว (Green Skills) เพื่อเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ควรเริ่มจากความเข้าใจว่าช่วงปฐมวัยเป็นวัยแห่งการวางรากฐานด้านทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรม ดังนั้น การส่งเสริมทักษะสีเขียว (Green Skills) จึงไม่ใช่เพียงการสอนเรื่องสิ่งแวดล้อม แต่เป็นการปลูกฝังวิถีคิดและวิถีชีวิตที่รับผิดชอบต่อสังคมและโลกอย่างยั่งยืน แนวทางสำคัญ คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง เช่น การปลูกต้นไม้ แยกขยะ ประหยัดน้ำและพลังงาน หรือการนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างสรรค์ผลงาน กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เด็กเห็นความเชื่อมโยงระหว่างการกระทำของตนกับผลกระทบที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม ควบคู่กับเตรียมเด็กปฐมวัยสู่ความเป็นพลเมืองโลก เช่น การเคารพธรรมชาติ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น และการยอมรับความแตกต่าง กิจกรรมกลุ่ม การเล่านิทาน หรือการสนทนาอย่างเหมาะสมกับวัย จะช่วยเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งเป็นหัวใจของความเป็นพลเมืองโลก เด็กควรเริ่มเรียนรู้จากบริบทในโรงเรียนและชุมชน แล้วค่อยขยายความเข้าใจไปสู่สภาพแวดล้อมที่กว้างกว่าการดูแลสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันมีความหมายต่อสังคมส่วนรวม

ท้ายที่สุด บทบาทของครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง ครูควรเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการ เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตอย่างรับผิดชอบต่อสังคม และเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับวัย จะช่วยวางรากฐานให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองโลกที่มีจิตสำนึกด้านความยั่งยืนและพร้อมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในอนาคต

กล่าวโดยสรุป ทักษะสีเขียว (Green Skills) ในเด็กปฐมวัยไม่ใช่เป้าหมายระยะสั้น หากแต่เป็นการลงทุนทางการศึกษาที่สำคัญต่ออนาคตของสังคมและโลก การเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กจะช่วยหล่อหลอมเด็กให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีความตระหนักรู้ มีความเอื้ออาทร เคารพความหลากหลาย และพร้อมมีบทบาทในการขับเคลื่อนสังคมสู่ความยั่งยืน เด็กปฐมวัยในวันนี้จึงมีไม่เพียงผู้เรียน แต่คือ “พลเมืองโลกในอนาคต” ที่ทักษะสีเขียว (Green Skills) จะเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างโลกที่สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

สุรศักดิ์ แซ่ลิ้ม. (2565). สร้าง “พลเมืองโลกรุ่นใหม่ใส่ใจสังคม” ด้วยการจัดการเรียนรู้ SDGs. EDUCA Thai.

<https://www.educathai.com/knowledge/articles/544>

สุรศักดิ์ แซ่ลิ้ม. (2566). โรงเรียนสีเขียว : เทรนด์การศึกษาเพื่อความยั่งยืน. EDUCA Thai.

<https://educathai.com/knowledge/articles/642>

Asia-Pacific Economic Cooperation. (2022). *Understanding the bio-circular-green (BCG) economy model*. SOM Steering Committee on Economic and Technical Cooperation.

[https://www.apec.org/publications/2022/08/understanding-the-bio-circular-green-\(bcg\)-economy-model](https://www.apec.org/publications/2022/08/understanding-the-bio-circular-green-(bcg)-economy-model)

Association for the Development of Environmental Quality. (n.d.). *Green skills พลิกอนาคต: เส้นทางเยาวชนสู่โลกอันยั่งยืน*. <https://adeq.or.th/green-skills-for-future/>

Barry, M., Farrell, T., Mallon, B., & Daly, A. (2025). *Global Citizenship Education in Early Childhood Education - Practices and Possibilities*. Dublin City University. <https://doras.dcu.ie/30759/>

- Bernard, M. J., & Asir, R. M. (2025). *Mainstreaming green skills through life skills education: A study on awareness and implementation*. TPM – Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology, 32(S8). 796-804.
<https://tpmap.org/submission/index.php/tpm/article/download/2749/2076/5968>
- Borg, F., Samuelsson, I.P., Gericke, N. (2024). *Developing a Whole (Pre)school Approach to Sustainability: Insights from Global Citizenship and Early Childhood Education Across Nordic Countries*. In: Wals, A.E., Bjønness, B., Sinnes, A., Eikeland, I. (eds) *Whole School Approaches to Sustainability*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-56172-6_11
- Chang, Y., & Mann, A. (2024). *Enhancing green career guidance systems for sustainable futures*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/e6ad2d9c-en>
- Kaushiva, A. (2025). Green economic transition and green skills: A pathway for sustainable development. *Shanlax International Journal of Economics*, 13(3), 71-78
<https://www.researchgate.net/publication/395737019>
- Kwauk, C. T. & Casey, O. M. (2022). *A green skills framework for climate action, gender empowerment, and climate justice*. *Development Policy Review*, 40(Suppl. 2), e12624.
<https://doi.org/10.1111/dpr.12624>
- Mesquita, D. L. de. (2022). *Citizenship since childhood and education for democracy: From the denial of speech to the perspective of strengthening the voice of the child*. *Revista Brasileira de Educação*, 27. <https://doi.org/10.1590/S1413-24782022270067>
- Mokhele-Ramulumo, M., & Gumbo, M. T. (2025). *A conceptual framework for early childhood science education for global citizenship education: An indigenous lens*. *Perspectives in Education*, 43(4), 66–83. <https://doi.org/10.38140/pie.v43i4.8014>
- Montanari, S., Agostini, E., & Francesconi, D. (2023). Are We Talking about Green Skills or Sustainability Competences? A Scoping Review Using Scientometric Analysis of Two Apparently Similar Topics in the Field of Sustainability. *Sustainability*, 15(19), 14142. <https://doi.org/10.3390/su151914142>
- Salah, R. (2018). *Global citizenship and the role of the United Nations: The promise of the Early Childhood Peace Consortium*. *New Directions for Child and Adolescent Development*. 2018(159), 99–105. <https://doi.org/10.1002/cad.20231>
- Santamaría-Cárdaba, N., Gajardo-Espinoza, K., & Cáceres-Iglesias, J. (2024). *Global citizenship education: A systematic review of educational research*. *Educational Process: International Journal*, 13(4), 115–131. <https://doi.org/10.22521/edupij.2024.134.7>
- Suh, H.-S., & Jun, H.-J. (2024). *Exploring global citizenship education for preservice early childhood teachers in South Korea: Critical reflections on transformative pedagogy through journal writing*. *Asia Pacific Education Review*. <https://doi.org/10.1007/s12564-024-10019-w>
- UNESCO. (2023). *What you need to know about global citizenship education*. UNESCO.
<https://www.unesco.org/en/global-citizenship-peace-education/need-know>
- Wegenberger, O., & Ponocny, I. (2025). Green Skills Are Not Enough: Three Levels of Competences from an Applied Perspective. *Sustainability*, 17(1), 327. <https://doi.org/10.3390/su17010327>

- Yang, J.-H. (2025). *The effects of a picture book-based global citizenship education program on young children's multicultural awareness, global citizenship awareness, and sense of community*. Korean Journal of Early Childhood Education Research, 27(3), 75–99.
<https://doi.org/10.15409/riece.2025.27.3.4>